

รูปแบบโครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

นิตยา วีระพันธ์^{1*} สุวรรณา โชติสุกานต์² อรสา จรูญธรรม³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2. ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา 3. สร้างและตรวจสอบโมเดลความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประธานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 580 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) วิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล (Path Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) โดยมีด้านการปรับเปลี่ยนและพัฒนาการเรียน และความสามารถในการแก้ไขปัญหาในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.54$) รองลงมา คือ การพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ($\bar{X} = 4.54$) ส่วนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.50$)

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย พบว่า ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ปัจจัยความพึงพอใจในการทำงาน ($\bar{X} = 4.54$) รองลงมา คือ ปัจจัยวัฒนธรรมองค์กร ($\bar{X} = 4.53$) ส่วนปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ($\bar{X} = 4.51$)

3. ค่าสถิติความสอดคล้องของความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้ศึกษากับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้แก่ ค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 531.42 องศาอิสระ (df) เท่ากับ 179 χ^2/df เท่ากับ 2.96 GFI เท่ากับ 0.87 AGFI เท่ากับ 0.83 NFI เท่ากับ 0.98 IFI เท่ากับ 0.98 CFI เท่ากับ 0.98 RMR เท่ากับ 0.01 RMSEA เท่ากับ 0.08 สรุปได้ว่าโมเดลที่ได้มี ความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

คำสำคัญ : ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผล ปัจจัยด้านภูมิหลังของผู้บริหาร ปัจจัยด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร ปัจจัยด้านความพึงพอใจในงาน

¹ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

² ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

³ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

* ผู้นิพนธ์หลัก e-mail: yuppyao2510@gmail.com

Linear Structure Model of Causal Factor Affecting Administration Efficiency of Secondary Schools under the Office of Basic Education Commission

Nittaya Weerapan^{1*} Suwanna chotisukan² Orasa Charoontham³

Abstract

The purposes of this research were to 1. study the administration efficiency of the secondary schools under the Office of Basic Education Commission, 2. study the factors affecting the administration efficiency of the secondary schools, and 3. develop and validate the relationship model of causal factors affecting the administration efficiency of the secondary schools. The sample was 580 chairmen of Basic Education Commission. The statistics used for the research were mean, standard deviation, exploratory factor analysis (EFA), confirmatory factor analysis (CFA), and path analysis.

The results were as follows:

1. The study the administration efficiency of the secondary schools under the Office of Basic Education Commission revealed that the overall level of factors affecting the administration efficiency of the secondary schools under the Office of Basic Education Commission was at the highest level. When considering each aspect, every factor also had the highest average level. The highest average level of all was the ability to solve the problems within schools. The second highest was the adaptation and development of the study. The aspect with the least average level was the development of students toward positive attitude.

2. The study the factors affecting the administration efficiency of the secondary schools revealed that the overall level of factors affecting the administration efficiency of the secondary schools was at the highest level. When considering each aspect, the factor with the highest average level was the transformational leadership. The second highest was the organizational culture. The aspect with the least average level was the job satisfaction.

3. The development and validation of the relationship model of causal factors affecting the administration efficiency of the secondary schools revealed that the statistics used for validating the consistency of the relationship of the causal factors affecting the administration efficiency of the secondary schools under the Office of Basic Education Commission were consistent with the empirical data, with Chi-square (χ^2) of 324.48, degree of freedom (df) of 114, χ^2/df of 2.85, GFI of 0.93, AGFI of 0.90, NFI of 0.97, IFI of 0.98, CFI of 0.98, RMR of 0.03, and RMSEA of 0.08.

¹ Doctor of Education, Major Educational Administration, Graduate School Valaya Alongkorn Rajabhat University Under the Royal Patronage.

²Advisor : Graduate School Valaya Alongkorn Rajabhat University Under the Royal Patronage.

³Co-advisor: Graduate School Valaya Alongkorn Rajabhat University Under the Royal Patronage.

* Corresponding author, e-mail: yuppayao2510@gmail.com

Keyword : School of Effectiveness ,The cause factors affected to the effectiveness ,The factors of the administrator background, The factors of the transformational leadership.,The factors of perceived organizational culture, The factors of job satisfaction

บทนำ

สภาพสังคมปัจจุบันเป็นยุคเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสารสารสนเทศ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง การศึกษาและวัฒนธรรม การศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความรู้ ความสามารถ สติปัญญา มีเจตคติ ค่านิยมและคุณธรรมที่ดีงาม สุขภาพกายสมบูรณ์ และสุขภาพจิตที่ดี สามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ใช้ปัญญาและเหตุผลในการแก้ปัญหา ปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลง อยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2545 การจัดการศึกษาเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา, 2554)

การจัดการศึกษาจะบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับกระบวนการจัดการศึกษาและการประเมินคุณภาพการศึกษา โดยมีเกณฑ์คุณภาพการพัฒนามาตรฐานทางการศึกษาขั้นพื้นฐานสำคัญ 3 มาตรฐานคือ (1) การพัฒนามาตรฐานด้านผู้เรียนได้แก่ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ สามารถคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ มีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร (2) การพัฒนามาตรฐานด้านครู ประกอบด้วย คุณวุฒิ ความรู้ ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ มีประสิทธิภาพ (3) สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น ส่งเสริมความสัมพันธ์ ร่วมกันกับชุมชน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา องค์การมหาชน 2555)

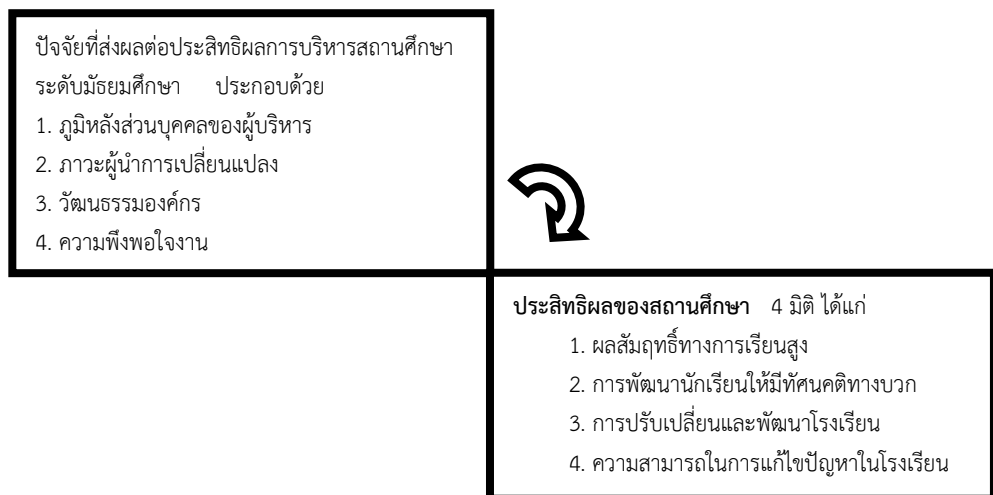
สำหรับการบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์และมีคุณภาพตามมาตรฐานของชาตินั้น ต้องอาศัยความร่วมมือ ร่วมใจจากบุคลากรทุกฝ่ายโดยเฉพาะผู้บริหารถือได้ว่ามีความสำคัญมากในการบริหารสถานศึกษา และการจัดการเรียนรู้เพื่อให้การบริหารงานด้านต่างๆ ของสถานศึกษา ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย และเกณฑ์การวัดประสิทธิผลสถานศึกษาตามแนวคิดของมิสเกลและคณะ ใช้เกณฑ์การวัดประสิทธิผล 4 มิติที่ชัดเจน ได้แก่ ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน และความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายในโรงเรียน (Miskel and other, 1983)

การพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ภาวะผู้นำของผู้บริหารเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญ ส่งผลให้การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิผลได้อย่างแท้จริง และทำให้บุคคลในองค์กรบรรลุความต้องการต่างๆ ทั้งในด้านความพึงพอใจ ของบุคคลและเป้าหมายเชิงองค์กร ผู้นำที่เหมาะสมเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ สามารถตัดสินใจได้รวดเร็ว แม่นยำและถูกต้องบนพื้นฐานของความพร้อม ด้านประสบการณ์ ผู้นำจึงต้องเป็นผู้ที่มีความรอบรู้ ความเชื่อมั่น กล้าตัดสินใจ มีคุณธรรม จริยธรรม (ถาวรศักดิ์ เทพชาตรี, 2550) ในยุคเทคโนโลยี ข่าวสาร สารสนเทศ รูปแบบการบริหารเปลี่ยนแปลงไป ผู้บริหารต้องเรียนรู้ทำความเข้าใจในสถานศึกษารูปแบบใหม่ เพื่อสามารถทำงานได้ด้วยความเข้าใจและมั่นใจ ซึ่งปัจจุบัน ระบบการบริหารจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจ ผู้บริหารจะได้รับอำนาจในการจัดการศึกษาเพิ่มมากขึ้น จึงต้องแสดงให้เห็นถึงภาวะผู้นำ สิ่งสำคัญคือผู้บริหารจะต้องมีคุณสมบัติ ความเป็นเลิศทางวิชาการควบคู่ไปกับความคิด ความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถเป็นผู้นำในการพัฒนางานวิชาการให้ก้าวหน้าและมีคุณภาพไปพร้อมๆ กับความสามารถด้านการบริหาร (สุวรรณ โชติสุกานต์, 2551)

มีผลงานวิจัยจำนวนมากที่บ่งชี้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพและความสำเร็จในการจัดการศึกษา ขึ้นอยู่กับความสามารถ ทักษะการบริหารและ ความมีภาวะผู้นำของผู้บริหาร และ วัฒนธรรมองค์กร ซึ่งผู้บริหารควรรับรู้และตระหนักว่าความอยู่รอดของสถานศึกษาขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่ การปรับตัวของสถานศึกษา และการผสมผสานภายในองค์กร (วิเชียร วิทยอุดม, 2551) มีนักวิชาการหลายท่านได้เสนอแนวคิดด้านความพึงพอใจในงานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาตามทฤษฎีของเฮิร์ชเบิร์ก ได้ให้ความสำคัญต่อปัจจัย 2 ประการ ได้แก่ ปัจจัยจูงใจ และปัจจัยสิ่งแวดล้อม ว่ามีอิทธิพลต่อความสำเร็จของงานเป็นอย่างดี จากผลการวิจัยพบว่าการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารด้านความต้องการความก้าวหน้าและด้านความต้องการความสัมพันธ์ ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ องค์ประกอบด้านปัจจัยจูงใจส่วนมากทำให้ผู้บริหารมีความพึงพอใจในงาน ส่วนปัจจัยภูมิหลังส่วนบุคคลเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อปัจจัยอื่น ๆ ในการปฏิบัติงาน และปัจจัยภูมิหลังมีความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่นๆ เช่น ภาวะผู้นำ วัฒนธรรมองค์กร และพบว่าอายุ ตำแหน่งหน้าที่ และระยะเวลาทำงานเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ขององค์กร (ถาวรศักดิ์ เทพชาติศรี, 2550)

จากแนวความคิดของ สุวรรณ โชติสุกานต์ (2551) เกี่ยวกับปัญหาที่เกิดในระบบการศึกษาด้านโครงสร้างการบริหารงาน การจัดการศึกษาไม่ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น ปัญหาการขาดการมีส่วนร่วม การดำเนินงาน ขาดความต่อเนื่อง ขาดการวางแผนงานอย่างเหมาะสม และการติดตามผลการจัดการศึกษา ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาจะเกิดประสิทธิผลต่อการบริหารสถานศึกษา ขึ้นอยู่กับปัจจัย ภาวะผู้นำ วัฒนธรรมองค์กร ความพึงพอใจในงาน และปัจจัยภูมิหลังส่วนบุคคล ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่อง รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยศึกษาปัจจัยภูมิหลัง วัฒนธรรมองค์กร ความพึงพอใจในงาน ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาต่อไป และแสดงกรอบแนวคิดการวิจัย ได้ดังภาพ

ภาพที่ 1 กรอบความคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อสร้างและตรวจสอบโมเดลความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

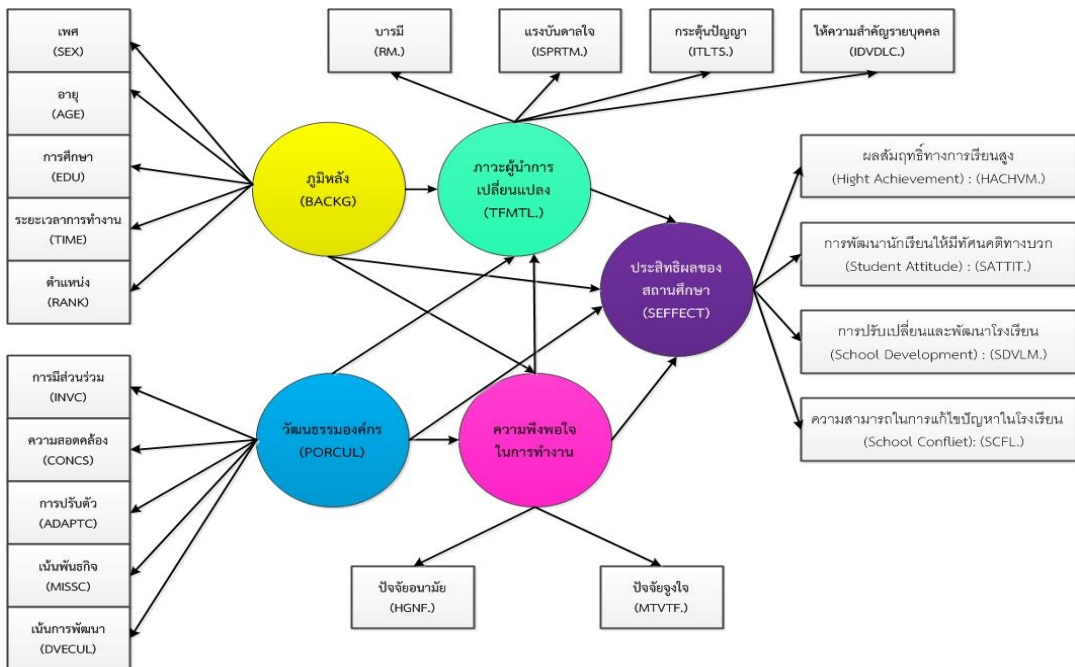
วิธีดำเนินการวิจัย

1. ผู้วิจัยใช้แนวทางการศึกษาทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎี บทความและงานวิจัย เกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา ได้แก่ ปัจจัยภูมิหลัง ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา ระยะเวลาทำงาน และตำแหน่ง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านคุณลักษณะสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ บารมี แรงบันดาลใจ กระตุ้นปัญญา และการให้ความสำคัญเป็นรายบุคคล ความพึงพอใจในงานประกอบด้วย ปัจจัยอนามัย ได้แก่ ด้านนโยบายและการบริหาร การปกครองบังคับบัญชาความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา สภาพการทำงาน ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาและเงินเดือน และปัจจัยจิตใจ ได้แก่ ด้านความสำเร็จของงาน การยอมรับนับถือ ลักษณะของงาน ความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน ความก้าวหน้าในการทำงานและความเจริญเติบโต ศึกษาตามทฤษฎีสองปัจจัยของเฮิร์สเบอร์ก ซึ่งวัฒนธรรมองค์กร ประกอบด้วย ลักษณะของวัฒนธรรม 5 ประการ ได้แก่ วัฒนธรรมองค์กรที่เน้นการพัฒนาวัฒนธรรม เน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิก เน้นความสอดคล้อง เน้นความสามารถในการปรับตัว และเน้น พันธกิจ ส่วนประสิทธิผลของสถานศึกษา ซึ่งใช้เกณฑ์การประเมินประสิทธิผล 4 มิติ ตามแนวความคิดของ มิสเกล และคณะ (Miskel and other, 1983) ประกอบด้วย การผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง การพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและ พัฒนาโรงเรียน และความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายในโรงเรียน

1.2 วิเคราะห์และสังเคราะห์ และยืนยันแนวความคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา ได้แก่ ปัจจัยภูมิหลัง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ความพึงพอใจในงาน วัฒนธรรมองค์กร และเกณฑ์การประเมินประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา โดยการขอคำปรึกษาจากประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1.3 สร้างรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จากเขตพื้นที่มัธยมศึกษา 42 เขต จำนวน 2,361 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน กำหนดกลุ่มตัวอย่างในโมเดลลิสเรล (LISREL Model) 20 คนต่อพารามิเตอร์ การวิจัยมีจำนวนเส้นทาง (Path) ทั้งหมด 29 เส้นทางขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 580 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้บริหาร ตอนที่ 2 ข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ถามเกี่ยวกับตัวแปร คุณลักษณะด้านภาวะผู้นำ วัฒนธรรมองค์กร ความพึงพอใจในงานและประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

4.1 หนังสือราชการจากบัณฑิตวิทยาลัย ขอเชิญผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ความอนุเคราะห์เพื่อตรวจสอบเครื่องมือ

4.2 หนังสือราชการจากบัณฑิตวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อขอความอนุเคราะห์จากประธานคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 40 คน เพื่อทดลองใช้เครื่องมือ ที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง

4.3 หนังสือราชการจากบัณฑิตวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อขอความอนุเคราะห์จากประธานคณะกรรมการสถานศึกษาจำนวน 580 คน เพื่อตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยโดยส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียน (EMS) ทุกฉบับ และแนบซองติดแสตมป์เพื่อส่งแบบสอบถามกลับมายังผู้วิจัย

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) วิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล (Path Analysis)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์สถานภาพของผู้ให้ข้อมูล พบว่า โดยส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 85.17 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี ร้อยละ 71.89 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท ร้อยละ 80.52 ระยะเวลาทำงานระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 63.97 ระยะเวลารับตำแหน่งผู้บริหารระหว่าง 11-15 ปี ร้อยละ 25.00

2. ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกปัจจัยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ยกเว้นปัจจัยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การปรับเปลี่ยนและพัฒนาการเรียน และความสามารถในการแก้ไขปัญหาในโรงเรียน ($\bar{X} = 4.54$) รองลงมา คือ การพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ($\bar{X} = 4.54$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ($\bar{X} = 4.50$)

3. ระดับปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย พบว่าปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ปัจจัยความพึงพอใจในการทำงาน ($\bar{X} = 4.54$) รองลงมา คือ ปัจจัยวัฒนธรรมองค์กร ($\bar{X} = 4.53$) ส่วนปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ($\bar{X} = 4.51$) โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ระดับปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การให้ความสำคัญเป็นรายบุคคล ($\bar{X} = 4.54$) รองลงมา คือ บารมี ($\bar{X} = 4.45$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ แรงบันดาลใจ ($\bar{X} = 4.41$)

3.2 ระดับปัจจัยวัฒนธรรมองค์กรที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ เน้นการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กร ($\bar{X} = 4.56$) รองลงมา คือ เน้นการสอดคล้อง ($\bar{X} = 4.54$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ เน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิก ($\bar{X} = 4.50$)

3.3 ระดับปัจจัยความพึงพอใจในการทำงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ปัจจัยภูมิใจ ($\bar{X} = 4.58$) รองลงมา คือ ปัจจัยอนามย ($\bar{X} = 4.56$)

4. ค่าสถิติความสอดคล้องของความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้ศึกษากับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้แก่ ค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 531.42 องศาอิสระ (df) เท่ากับ 179 χ^2/df เท่ากับ 2.96 GFI เท่ากับ 0.87 AGFI เท่ากับ 0.83 NFI เท่ากับ 0.98 IFI เท่ากับ 0.98 CFI เท่ากับ 0.98 RMR เท่ากับ 0.01 RMSEA เท่ากับ 0.08 สรุปได้ว่าโมเดลที่ได้มี ความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

อภิปรายผล

จากการศึกษารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีประเด็นที่น่าสนใจอภิปรายผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกปัจจัยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ยกเว้นปัจจัยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งผลวิจัยสอดคล้องกับ สมชาย เทพแสง (2548) วิจัยเรื่องการศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อการจัดการคุณภาพโดยรวมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร ผลจากการวิจัยปรากฏว่าการเพิ่มประสิทธิผลของการบริหารเวลา รวมทั้งการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณลักษณะและพฤติกรรมของผู้บริหารที่มุ่งคุณภาพ สิ่งอำนวยความสะดวกและเทคโนโลยีส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการจัดการคุณภาพโดยรวมของผู้บริหารโรงเรียน

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมพบว่าปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) ปัจจัยวัฒนธรรมองค์กรที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) และปัจจัยความพึงพอใจในการทำงานที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของถาวรศักดิ์ เทพชาตรี (2550) วิจัยเรื่องอิทธิพลของปัจจัยภูมิหลังภาวะผู้นำ ขวัญกำลังใจ และการรับรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นและวัฒนธรรมองค์กร ที่มีต่อผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า 1) เจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งปฏิบัติงานในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีอายุระยะเวลาทำงานและประสบการณ์ทำงานในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เฉลี่ย 36 ปี, 13 ปี และ 7 ปี ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี นับถือศาสนาพุทธ และแต่งงานแล้ว มีระดับภาวะผู้นำในระดับสูง มีพฤติกรรมซึ่งแสดงออกด้านภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ มีพฤติกรรมที่แสดงออกด้านวัฒนธรรมองค์กรแบบมุ่งเน้นพันธกิจ มีการรับรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น และผลการปฏิบัติงานในระดับสูง 2) ระดับชั้นยศและประสบการณ์การทำงานที่สูงขึ้น

จากผลการวิจัยได้รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ศึกษาจากเกณฑ์การวัดประสิทธิผลของสถานศึกษา 4 มิติ ได้แก่ ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ความสามารถพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน และความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน (Miskel and other, 1983)

ส่วนปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วยปัจจัยภูมิหลัง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กร และความพึงพอใจในงาน ปัจจัยภูมิหลังเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อปัจจัยอื่นๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงการแสดงออกของมนุษย์ บุคลิกภาพที่มีลักษณะแตกต่างกัน ลักษณะของเพศอาจเกี่ยวข้องกับการทำงาน มีผลต่อความชอบหรือไม่ชอบ อายุของบุคคล อาจมีผลต่อการทำงานเป็นประสบการณ์ในการทำงาน การศึกษามีผลต่อการทำงาน เพราะระดับการศึกษา จะเกี่ยวข้องกับสติปัญญาของบุคคล ระยะเวลาในการทำงานส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานและประสบการณ์การทำงาน ตำแหน่งหน้าที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานเช่นกัน (ธร สุนทรายุทธ, 2553) และปัจจัยภูมิหลังส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา และจากผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำของคณบดีที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการ (พิมพ์อร สดเอี่ยม, 2547) และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นกระบวนการที่ผู้นำมีความสามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ผู้นำแสดงบทบาทให้ผู้ตามมีความเคารพ เป็นแบบอย่างของความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม สามารถแก้ปัญหาต่างๆ และมีมาตรฐานสูงในการปฏิบัติงาน ซึ่งองค์ประกอบที่สำคัญของผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีคุณลักษณะ 4 ประการ ได้แก่ บารมี แร้งบันดาลใจ การกระตุ้นด้านสติปัญญา และการให้ความสำคัญเป็นรายบุคคล (Avolio & Bass, 2002) จากการศึกษาพบว่าวัฒนธรรมองค์กรเป็นสิ่งสำคัญที่บ่งบอกถึงความสำเร็จขององค์กร ผู้บริหารจำเป็นต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กรให้มีความสอดคล้องกับระบบการทำงานในองค์กร ความเข้าใจวัฒนธรรมองค์กรให้มีความสอดคล้องกับระบบการทำงานในองค์กร ความเข้าใจวัฒนธรรมองค์กรจะช่วยให้ผู้บริหารเข้าใจได้ว่าองค์กรแบบใดที่เหมาะสม และนำมาใช้ในองค์กร ส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กร (วิเชียร วิทย์อุดม, 2551) ส่วนปัจจัยด้านความพึงพอใจในงาน จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ที่มีความสุขในการทำงานด้านต่างๆ ด้วยความพึงพอใจ จะมีผลผลิตที่มีประสิทธิภาพ และผลการปฏิบัติงานที่ดี ผู้บริหารสามารถจัดปัจจัยที่เหมาะสม เพื่อเพิ่มความพึงพอใจในการทำงาน (ธร สุนทรายุทธ, 2553) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิเชียร วิทย์อุดม (2551) พบว่า ความพึงพอใจในงานเกี่ยวข้องกับระบบการบริหารงาน หน้าที่ของผู้บริหารควรจัดลักษณะงานให้เหมาะสมกับความพึงพอใจในงานของพนักงาน และการพิจารณาขององค์กรเป็นสิ่งสำคัญต่อการจัดการและสนับสนุนให้พนักงานร่วมกันทำงาน เป็นปัจจัยที่ช่วยให้งานดำเนินไปด้วยดี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับงานวิจัย

1.1 จากที่พบว่าปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดโครงการอบรมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้แก่คณะกรรมการสถานศึกษาทุกคนอย่างสม่ำเสมอ

1.2 จากที่พบว่าการบริหารสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยประสิทธิผลด้านการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวกต่ำที่สุด ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดประชุมชี้แจงให้คณะครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานรับทราบ สร้างความตระหนักให้เห็นความสำคัญ พร้อมให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการบริหารสถานศึกษาร่วมจัดกิจกรรมเสริมในการพัฒนาผู้เรียน โดยเน้นการสร้างทัศนคติทางบวก

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาและพัฒนาตัวชี้วัดประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา จากงานวิจัยต่างๆ ให้หลากหลาย

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา หรือระดับอื่นๆ ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณา โชติสุกานต์ ประธานที่ปรึกษา และรองศาสตราจารย์ ดร.อรสา จรูญธรรม กรรมการที่ปรึกษา ที่สละเวลาให้คำแนะนำให้คำปรึกษา แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ตลอดจนติดตามความก้าวหน้าของงานจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความเป็นครูที่ห่วงใยลูกศิษย์ตลอดมา ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบปากเปล่าทุกท่าน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ช่อเพชร เบ้าเงิน อาจารย์ ดร.ชาญชัย วงศ์สิริสวัสดิ์ ดร.วิฒนธรรม ระยับศรี และรองศาสตราจารย์ ดร.ประชุม รอดประเสริฐ ที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อสังเกตต่างๆ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจคุณภาพเครื่องมือ รวมถึงบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่ให้บริการจนผู้วิจัยดำเนินงานได้สำเร็จด้วยความเรียบร้อย

ขอขอบพระคุณประธานคณะกรรมการสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามอย่างดียิ่ง ขอขอบคุณพี่ รุ่งน่อง และเพื่อนนักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษาทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจเสมอมา

สุดท้ายนี้ต้องขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ญาติพี่น้องทุกท่าน ที่ให้กำลังใจและสนับสนุนให้ผู้วิจัยอดทน พยายามอุปสรรคทั้งปวงจนศึกษาได้สำเร็จจบหลักสูตร คุณค่าอันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องสักการะคุณความดีของบิดา มารดา คณาจารย์ผู้สอนทุกท่าน ที่ถ่ายทอดความรู้กับผู้วิจัยได้เจริญก้าวหน้ามาจนทุกวันนี้

เอกสารอ้างอิง

- ถาวรศักดิ์ เทพชาตรี. (2550) อิทธิพลของปัจจัยภูมิหลัง ภาวะผู้นำขวัญกำลังใจ และการรับรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น และ วัฒนธรรมองค์กรที่มีต่อผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้. ปรินญาการปรัชญาดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. (ถ่ายสำเนา)
- ธร สุนทรายุทธ. (2553). การบริหารจัดการเชิงจิตวิทยา : หลักการการประยุกต์ และกรณีศึกษา. กรุงเทพฯ : เนติ กุลการพิมพ์.
- พิมพ์อร สดเอี่ยม. (2547). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของสาขาวิชาในระดับบัณฑิตศึกษา ของสถาบันราชภัฏ. ปรินญาการศึกษาดุขฎิบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมชาย เทพแสง.(2548). การศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อการจัดคุณภาพโดยรวมของผู้บริหาร โรงเรียน มัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร. ปรินญาการศึกษาดุขฎิบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรี นครินทรวิโรฒ. (ถ่ายเอกสาร)
- สุวรรณา โชติสุกันต์. (2551). ปัญหาและแนวโน้มทางการศึกษาในท้องถิ่น. ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2554). คู่มือการประเมินคุณภาพ ภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2554 – 2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานฉบับสถานศึกษา (แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2554). กรุงเทพฯ : สโตร์ครีเอทีฟเอน์ส์ จำกัด.
- สำนักงานรับรองมาตรฐาน และคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2555). การประชุมวิชาการระดับชาติ พ.ศ. 2555 “การประกันคุณภาพการศึกษาไทยได้ร่มพระบารมี”. กรุงเทพฯ : สโตร์ครีเอทีฟเอน์ส์ จำกัด.
- วิเชียร วิทยอุดม. (2551). พฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพฯ : ธนรัชการพิมพ์จำกัด.
- Avolio, B.J., & Bass, B.M. (2002). Manual for the Multifactor Leadership Question-naire (Form 5X). Redwood City, CA : Mindgarden.
- Miskel, C.D. (1983). David Mc Donald and Susan Bloom. “Structural and Expectancy Linkages within School and Organizational Effectiveness”. Educational Administration Quarterly. 19(1) : 49-82 : winler.